A TOKAJ-HEGYALJA EGYETEM MEGALAPÍTÁSÁNAK ELŐZMÉNYEI

PROF. DR. HAUSER ZOLTÁN PHD[1] – DR. HABIL KELEMEN JUDIT DLA[2]
c. egyetemi tanár, egyetemi docens
Tokaj-Hegyalja Egyetem, Miskolci Egyetem
https://doi.org/10.33031/ZRFS.2026.4.6

Jelen tanulmány jegyzőiként és egyben az összefoglalt intézménytörténeti események tevőleges résztvevőiként, olykor formálóiként arra vállalkoztunk, hogy rövid áttekintést nyújtsunk a sárospataki intézmény történetéről az ezredfordulón bekövetkezett integrációtól az új egyetem létrejöttéig.
Fontos hangsúlyoznunk, hogy Sárospatakon nem „új" egyetem jött létre a szó valóságos értelmében. Létező felsőoktatási tevékenységének és tárgyi adottságainak konszolidálva fejlesztése volt a program lényege, amelyhez a Campus helyett egy alkalmazott tudományok egyeteme szervezeti keret kialakíthatósága biztosította a lehetőséget.
Kulcsszavak: Tokaj-Hegyalja Egyetem, Sárospatak iskolaváros

A 2021. augusztus 1. nappal alapított, sárospataki székhelyű Tokaj-Hegyalja Egyetem (továbbiakban „THE" vagy „Egyetem"), bár az ország többi modellváltó egyetemének működési struktúráját követi, sajátos körülményeknek köszönheti létrejöttét, hisz egy másik egyetem sárospataki szervezetének kiválásával, annak jogutódjaként került megalapításra.

Jelen tanulmány arra vállalkozik, hogy rövid áttekintést nyújtson a sárospataki intézmény történetéről az ezredfordulón bekövetkezett integrációtól az új egyetem létrejöttéig.

Az 1976. szeptember 1-jén főiskolai rangra emelt „Pataki Képző" 2000. január 1-től szakmai-tudományos alapú, integrált regionális szakmai szövetség formájában a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Karaként működött tovább.

Nevében még sokáig őrizte a tanítóképzés kizárólagosságát mutató jelzőt, holott 1971-től már óvodapedagógusképzés is működött az intézményben.

---

[1] EKF nyugalmazott rektor, THE címzetes egyetemi tanár, email: hauser.zoltan@unithe.hu
[2] A Sárospataki Tanítóképző Főiskola és jogutód intézményei oktatója, tanszékvezetője, dékánja, főigazgatója, a Tokaj-Hegyalja Egyetem oktatója, rektorhelyettese. 2023. szeptember 1-től a Miskolci Egyetem oktatója (BTK Tanárképző Intézet, BBZK Zeneelmélet Intézet). ORCID ID: 0000-0002-0069-6031, email: judit.kelemen@uni-miskolc.hu

1997-ben a Zempléni Vállalkozási Övezet gazdaságfejlesztési programja[1] kezdeményezte a főiskola oktatási portfoliójának térségi igények szerinti szélesítését az agrár-, informatika- és a gazdaságtudományi képzési területeken. Bár az OKM a felterjesztést a pedagógusképzés keretszámai terhére támogatta volna, az akkori főigazgató a javaslatot formálisan nem terjesztette a főiskola tanácsa elé megvitatásra, így azt nem követte érdemi térségi párbeszéd.
A miskolci integrációt követően tanúsítvánnyal záruló, kétéves felsőfokú szakképzések is elérhetővé váltak: csecsemő- és kisgyermeknevelő- és gondozó, gyakorlati oktató, ifjúságsegítő, intézményi kommunikátor, médiatechnológus asszisztens, sportkommunikátor és Web-programozó szakokra lehetett jelentkezni ebben a képzési formában.[2]

Mivel az intézmény képzési portfóliója már jelentősen túlmutatott a köztudatban ekkor is még egyedüliként élő tanítóképzésen, az intézmény neve végül 2010-ben Miskolci Egyetem Comenius Főiskolai Karra változott. A Karhoz tartozott az Árvay József Gyakorló Általános Iskola is, az iskola azonban saját kollektívája kezdeményezésére 2008-tól önállóan gazdálkodó szervezeti egységként működött tovább. A 2011–2012. tanévtől az intézmény az Egri Főegyházmegye fenntartásában működik.[3]

Az intellektuális- és ingatlanveszteség mellett a gyakorlati képzési helyszín megszűnését is magával vonta ez a körülmény, bár a Kar tanítóképzésének szakmai gyakorlati feladatait 2013 júniusáig még az iskola szakvezetői látták el.

A Miskolci Egyetem több infrastrukturális fejlesztést végzett a Comenius Főiskolai Karon. Különösen nagyszabású beruházás volt a Könyvtár épületének létrehozása, mely munkálatok során a tornaterem felújítása és bővítése is megvalósult. Az építkezés kezdetét jelentő alapkőletétel eseményét megtisztelte személyes jelenlétével dr. Pokorni Zoltán oktatásügyi miniszter is. Az épület átadására végül 2002-ben került sor, 2007-ben pedig egy szertorna terem és egy táncterem kialakításával nyerte el végső formáját.

Tantermek felújítása is történt ebben az időszakban. Az oktatási főépületben két a természettudományi ismeretek átadására szolgáló tanterem kapott modern megjelenést 2008 táján, a gyakorló iskola beiskolázási kampányszövegében pedig ez volt olvasható a következő tanév vonatkozásában: „A 2009/2010-es tanévben, korszerűen felújított tantermekben várjuk tanítványainkat."[4]

Pályázatokban való részvételre is nyílt módjuk a Kar oktatóinak. A teljesség igénye nélkül néhány: TÁMOP-4.1.2-08/1/B. „Pedagógusképzést segítő szolgáltató és kutatóhálózatok kialakítása" című program részeként az 5. sz. alprojekt, „A felsőoktatásban, a pedagógusképzésben foglalkoztatott oktatók kompetencia alapú pedagógiai munkára történő felkészítése." 2010–2011; TÁMOP-4.1.2-08/1/B. A „Pedagógusképzést segítő szolgáltató és kutatóhálózatok kialakítása" című program részeként a 10. sz. alprojekt, „A közoktatásban szakmai gyakorlatot végző, pedagógusjelölteket, a képzőintézmény oktatóit és a gyakorlatvezető tanárokat, mentorokat segítő, az

egyes hallgatók gyakorlati képzésének elemeit, hallgatói értékelését összehangoló szolgáltatás, fórum kiépítése, fejlesztése." 2010–2011; NTP-OKA-XXII-092 „Tehetséggondozó műhelyek támogatása" 2011; TÁMOP 4.2.2/B-10/1-2010-0008 „A Miskolci Egyetemen működő tudományos képzési műhelyek összehangolt minőségi fejlesztése." 2010–2013.

Az Egyetem folyamatos finanszírozási nehézségeinek eredményeként azonban 2012 őszén a Szenátus döntést hozott arról, hogy az Egyetem megszünteti a sárospataki telephely működését, a képzéseket pedig a Miskolci Egyetemre költözteti. Decemberben azonban megjelent a 421/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet, melynek értelmében egy felsőktatási intézmény kari tanácsa a szenátus jóváhagyása nélkül is hozhat döntést az integrációból való kilépésről. Ennek nyomán a sárospataki Kari Tanács tagjai 2013 tavaszán egyhangúlag megszavazták a Miskolci Egyetemből való kiválást.

A református gyökerű Pataki Képző első alkalommal való állami fenntartásba kerülésekor (1870) a református egyház által megfogalmazott szerződés értelmében[5] az állami fenntartás megszűnésével a református egyházat illeti a tulajdonlási (fenntartói) elsőbbség, ezért egyeztetések kezdődtek mind a Tiszáninneni, mind a Tiszántúli Református Egyházkerülettel, de az intézmény átvételére irányuló tárgyalások nem vezettek eredményre.

Az egri Eszterházy Károly Főiskola zempléni származású, három vezetői ciklust követően leköszönő, tapasztalt rektora, Dr. Hauser Zoltán azonban konkrét elképzelésekkel érkezett Sárospatakra, amikor egy, a polgármester által összehívott lakossági fórum keretében ismertette az egri felsőoktatási intézményhez való csatlakozás szakmai-tartalmi lehetőségeit. Dr. Hauser Zoltán „úgy vélekedett, hogy az egri főiskola a sárospataki intézménnyel együtt hatékonyabban tudja érvényesíteni a pedagógusok képzésében és továbbképzésében Észak-Magyarországon kivívott vezető szerepét. Elmondta, a két főiskola szakmai együttműködése az egész 20. században megvolt, a 2000-ben végrehajtott felsőoktatási integráció törte ketté, amikor csatlakozott a Comenius az ME-hez. Az utóbbi két-három évben újra felerősödött a párbeszéd."[6]

A képzési portfólió bővítése kapcsán a szociálpedagógia és a csecsemő- és kisgyermeknevelő szakok indítása, valamint a kulturális örökségvédelmi és a könyvtáros szakterületeken történő mesterképzés bevezetése hangzott el további felsőfokú szakképzések és turisztikai képzések elindításának lehetősége mellett. A pataki oktatókat meggyőzte az egri koncepció, az EKF szenátusa pedig egyhangúlag támogatta, hogy az intézményen belül folytassa munkáját a sárospataki képző, amely így 2013. július 1-től az Eszterházy Károly Főiskola Comenius Karaként működött tovább.

A pozícióba lépő új egri rektor, Dr. Liptai Kálmán Dr. Hauser Zoltánt a Comenius Kar rektori megbízottjaként teljes irányítási jogkörrel és egyszemélyi felelősséggel ruházta fel a sárospataki szervezet vonatkozásában.[7]

Az egriekkel való közös munka akkreditációs fókuszú tantervátalakításokkal kezdődött, de számos pályázati lehetőséghez kötődő szakmai munka is bekapcsolódásra adott lehetőséget a pataki oktatók számára. A TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0005 – „Együttműködés az észak- magyarországi pedagógusképzés minőségi megújításáért" pályázathoz másfél éves szakmai munka társult, melynek eredményeit képzésfejlesztési kutatások és tanulmányok mellett a gyakorlati képzések megújítása, két regionális konferencia, valamint a 6 év után újra megjelenő Sárospataki Pedagógiai Füzetek mutatja. Az NTP-TÚP-13-0018 – „Tehetségútlevél Program – Tehetséges Zempléni fiatalokért", a TÁMOP-3.2.15-15 pályázat – „Hagyományőrzés az országosan kiemelt térségekben", a TÁMOP-4.2.1.D-15/1/KONV-2015-0013 – „Kutatás, Innováció, Együttműködések – Társadalmi innováció és kutatási hálózatok együttműködésének erősítése", valamint a Komplex Alapprogram kidolgozásához és bevezetéséhez kapcsolódó munkálatok képezték elsősorban a pataki oktatók számára is elérhető pályázati lehetőségeket.

Nagyszabású, országos szintű rendezvények szervezését is felvállalta a Kar. Ilyen volt a hazai számítógép-hálózati, informatikai élet legrangosabb eseményeként számon tartott, a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program keretében A Művelődés Háza és Könyvtára partnerségével közös szervezésében megvalósult

NETWORKSHOP konferencia, melynek eredményeként, a sikeres rendezvény elismeréseként, nagylelkű adományként olyan technikát kapott a Kar, amely alkalmas volt külső és belső helyszínen sokoldalúan szerkesztett anyagok készítésére, mobil kiépítése pedig lehetővé tette az óvodai, iskolai gyakorlat felvételeiben való alkalmazást. A XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Tanulás- és Tanításmódszertani-Tudástechnológiai Szekciójának ülése, a XXIV. Országos Szendrei János Matematika Verseny, valamint a jubileumi, 50. magyar nyelv hete rendezvénysorozat ünnepélyes megnyitója is a Comenius Kar falai közt zajlott.

Az infrastruktúra fejlesztése szempontjából kiemelkedő az impozáns szálláshelyül szolgáló Hotel Furmint, melynek átadására 2016 tavaszán került sor. A tanszálloda egyúttal gyakorló helyszínt is biztosított a turizmus-vendéglátás felsőoktatási szakképzés hallgatói számára, emellett informatikai szaktanterem és borbírálásra alkalmas helyiség kialakítása is történt az épületben.

A képzési portfólió a csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszakkal, valamint szőlészet-borászat, turizmus-vendéglátás és programtervező informatikus felsőoktatási szakképzéssel bővült. Noha más típusú szakirányú továbbképzések is meghirdetésre kerültek (pl. televíziós műsorszerkesztő), az iránt mutatkozó csekély érdeklődés miatt végül nem kerültek indításra. Támogatott szakirányú képzések mellett a pedagógusképzésen túli területekre kitekintő felnőttképzési kínálattal (pl. borturisztikai szakember, sommelier; vállalkozási kompetenciák gyakorlatorientált fejlesztése; korszerű ételkészítési ismeretek a gyakorlatban; falusi turizmus) is tudott élni a Kar. E képzések nagy népszerűségnek örvendtek, maximális létszámmal működtek.

A 2015. évi CXXXI. törvény értelmében az Eszterházy Károly Főiskolához Sárospatak mellett a jászberényi és a gyöngyösi felsőoktatás is csatlakozott, s az így 2016. július 1-jén Eszterházy Károly Egyetem néven létrejött intézmény alkalmazott tudományok egyetemeként folytatta munkáját. Az egri székhely mellett képzést biztosító három vidéki helyszín önálló felsőoktatási szervezeti forma nélkül, campusként működött tovább. Dr. Hauser Zoltán rektori megbízotti feladatköre a Comenius Kar átalakulásával megszűnt.

Az EKE Sárospataki Comenius Campusa további szakokkal bővült: a gyógypedagógia alapszak, a szőlész-borász mérnöki alapszak és a programtervező informatikus alapszak is elérhetővé vált már a Sárospatakra jelentkezők számára. S bár Patakon a pedagógusképzési szakok stabilizálása és a szakmai elismertség javítása mellett a hallgatói létszám növelése volt a legfontosabb teendő, ennek felfutva kiteljesedése sajnos nem tudott megvalósulni. A párhuzamos képzések indítása a négy képzési helyszínen a hallgatói létszám szétforgácsolódását eredményezte Patakon, így a nappali tagozatos képzési formában az addig is családias légkörű oktatás komoly nehézségekkel nézett szembe. Az egyetem vezetése egyre inkább a részidős képzés (levelező tagozatos munkarend) irányába szerette volna állítani Sárospatakot, ez viszont számos komoly problémát vetett fel a campus és a régió túlélése szempontjából.

A térség különböző területeken működő, elkötelezett szakemberi is aggódó figyelemmel követték a folyamatokat, érzékelték a halaszthatatlan változtatás szükségességét. Dr. Hörcsik Richárd országgyűlési képviselő és Dr. Molnár Péter, a Tokaji Borvidék Hegyközségi Tanácsa elnöke kezdeményezésére egy munkacsoport (kettejükön kívül Dr. Hauser Zoltán, valamint a Campus-főigazgató, korábbi dékán, Dr. Kelemen Judit) tekintette át a megújulás-önállósodás lehetőségeit. A felsőoktatási stratégia tervezésében jelentős tapasztalattal bíró Dr. Hauser Zoltánnak köszönhetően végül egy olyan koncepció került felvázolásra, amely az ágazatirányító minisztérium szakértői előtt is megállta helyét, és megérkezett a jóváhagyás egy, az Eszterházy Károly Egyetemből kiváló, nevében is tükrözve borászati fókuszú, de a tradicionális sárospataki szakokat megőrző, azokat újabbakkal kiegészítő, önálló jogkörű egyetem létrehozásának megkezdésére.

Az Egyetem létrehozását előkészítő bizottság (THESZEB, a továbbiakban „Bizottság") elnöki feladatainak ellátására Dr. Hauser Zoltán kapott megbízást.

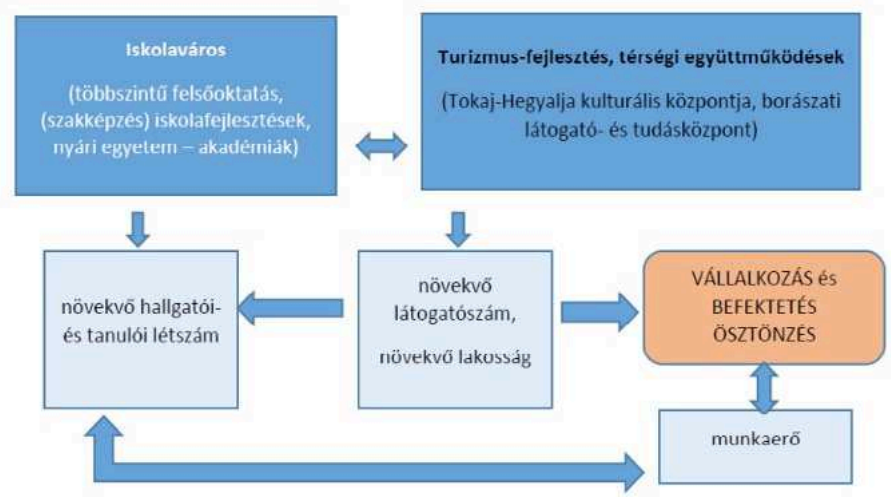
Az Egyetem fejlesztésének fő célkitűzése a fiatalok helyben tartása és idevonzása, továbbá a város gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható működésének megalapozása volt, amelyet egy adottságait és értékeit kiaknázni képes, modern, fejlődőképes és fenntartható iskolaváros hosszú távon hatékonyan meg tud valósítani. Az iskolaváros-erősítés programjainak közvetlenül kell szolgálnia a fenntartható társadalom (identitás erősítése, együttműködési készség javítása, közösségi programok), a fenntartható gazdaság – a szőlőtermesztésre és borászatra erős fókusszal (vállalkozást ösztönző hatás közvetetetten az oktatáson és közvetlenül a turizmusfejlesztésen keresztül) –, és az élhető város kialakításának stratégiai céljait.

Az iskolaváros, mint kiemelt cél, az egyetem szellemiségére és hozzáadott értékére, a tudásra, a nevelésre, a kultúrára, turizmusra és borra épít, a kreativitást és innovációt, a társadalmi és kapcsolati tőkét, valamint a fenntarthatóságot állítja középpontba.

Mivel az egyetemalapítási folyamat tényszerű adatainak publikálása már megtörtént,[8] jelen tanulmány a redundáns ismétlés helyett tartalmi kiegészítéssel igyekszik további információval szolgálni a témához kapcsolódva. Úgy véljük azonban, hogy a Bizottság és a Tanácsadó Testület tagjai, továbbá a kialakított munkacsoportok ismét megérdemlik a nevesítést.

A Bizottság tagjai: Prof. Dr. Hauser Zoltán elnök, dr. Pupek Emese, dr. Kovács Tibor, Dr. Kelemen Judit, Dr. Kis-Tóth Lajos, dr. Horváth Tímea, Kalóné Szűcs Erzsébet, Szögi Zoltán és Dr. Bajzáth Angéla voltak.

Az előkészítő bizottság munkáját Tanácsadó Testületet támogatta, melynek tagjai: Dr. Molnár Péter elnök, Dr. Hörcsik Richárd, Wáberer György, Derczó István, Dr. Gál András Levente, Pajtókné Dr. Tari Ilona, Alkonyi László, Demeter Zoltán, Szabó László, Aros János, Prof. Dr. Dienes Dénes és Samuel Tinon voltak.
A létesített munkacsoportok: pedagógusképzés BA, szőlész – borász BSc, turizmus – vendéglátás BSc,, kulturális örökség MA, vállalkozásfejlesztés MSc, oktatásigazgatás és jog, gazdálkodás, képzés- és tanulásmódszertan, szakképzés és felnőttképzés, valamint infrastruktúrafejlesztés voltak.

1. sz. ábra: A Tokaj-Hegyalja Egyetem hatásmechanizmusa
forrás: Dr. Hauser Zoltán felkérőlevelének melléklete a THESZEB tagjai számára

A Bizottság által javasolt képzési paletta méretadottságok és keresletrealitások mentén került tervezésre: a térségi elvárásokra jól reflektáló szakstruktúra kialakítása volt a cél. A THE képzési portfóliója az előkészítés szándékát meghaladó méretűre

formálódott az Egyetem indulásakor. Ezek kivétel nélkül jogutódlással kerültek nyilvántartásba az EKE azon szakjaiból, amelyek sárospataki helyszínnel is szerepeltek több okból. Ebből kettő (tanító és óvodapedagógus) volt a „képző" sajátja tradicionálisan, melyeket 2013-ban, a beolvadáskor (EKF) mint hozományt vitte magával.

A THE induló képzési portfoliójának szakjaiból számos (több mint féltucat) külön kérésre került nyilvántartásába (OH) Sárospatakhoz, minden képzési előzmény nélkül. Ezek részben nélkülözhetetlenek voltak a THE létrejöttéhez a felsőoktatás törvényi feltételei miatt.

A THE létesülésekor Sárospatakon működő képzések esetében, melyek a tradicionális kettő kivételével inkább kihelyezett jelleggel működtek, a Bizottság néhány képzési program kivezetését javasolta, elsősorban a szükséges szakmai feltételek teljesülésének hiánya vagy bizonytalan volta miatt. A Bizottság kerülni kívánta a kifejezetten egyéni ambíciók által motivált képzésfejlesztést, ugyanakkor szem előtt kellett tartania az oktatói minősítettség és a képzési feltételrendszer akkreditációs követelményeinek való megfelelést is a kiválasztott szakok esetében.

A Bizottság a képzési szerkezet fejlesztését az alábbi három fókusz mentén javasolta:

- a szőlész-borász fő prioritás tekintetében erős és „sajátos (gyakorlatalapú)" alapképzés, nemzetközi kooperációban mesterképzés, valamint nemzetközi posztgraduális képzés lehetősége fokozódó kutatás kooperációval, borvidéki innováció (a Grand Tokaj erősödő szerepvállalásával),
- a pedagógusképzésben a gyermekkultúra mesterképzés, tanulásmódszertani műhelyek és kutatások, iskolaváros kutatások,
- a gazdasági, vállalkozási és társadalmi irányultságban a turizmus – vendéglátás és gazdálkodási és menedzsment (mint kiegészítő) alapszakok, mesterképzésben vállalkozásfejlesztés (bővülő specializációkkal) és kulturális örökség tanulmányok (bővülő szakokkal).

Az alapvetően meghatározó akadémiai tevékenység kialakításán túl a THESZEB megtette a szükséges lépéseket a humánerő megfelelő irányú és mértékű fejlesztése érdekében is. Lehetőségeihez mérten visszahívta a felsőoktatási törvény szerinti életkori megfelelésű, fokozattal rendelkező, már nyugállományba vonult korábbi docenseket, feltérképezte és megszólította a térségben élő, fokozattal rendelkező, de felsőoktatási intézmény munkájába be nem kapcsolódott szakembereket, valamint a doktori tanulmányaikat végző, egyetemi oktatói ambíciókat dédelgető fiatalokat.

A Tarcalon működő Tokaji Borvidék Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet aktív szerepvállalása az Egyetem szőlész-borász képzéseiben, a helyi borvidéki borászatok által biztosított szakmai gyakorlati helyszínek, valamint a szakterülethez tartozó nemzetköziesítési tervek indokolták az új egyetem nevében a borvidékre utaló elnevezést.

A 2021. évi VIII. törvény szerint az Eszterházy Károly Egyetemből kiváló Sárospataki Comenius Campus 2021. augusztus 1-jén Tokaj-Hegyalja Egyetemként jött létre és a 2021. évi XXV. törvény alapján a Tokaj-Hegyalja Egyetemért Alapítvány fenntartásában működik.

2. sz. ábra: 2021. augusztus 1. A THE alakuló ünnepi szenátusülése.
Prof. Dr. Bolvári-Takács Gábor, Prof. Dr. Stumpf István és Prof. Dr. Hauser Zoltán
forrás: Tokaj-Hegyalja Egyetem, Ripka Gergely fotója

Az alapító rektor Prof. Dr. Bolvári-Takács Gábor, a Tokaj-Hegyalja Egyetemért Alapítvány kuratóriumi elnöke Prof. Dr. Stumpf István volt. Prof. Dr. Hauser Zoltán elnöki tanácsadóként folytatta munkáját.

JEGYZETEK:

[1] Dankó, L. szerk. (1997): A Zempléni Vállalkozási Övezet gazdaságfejlesztési programja I-II. Zempléni RVA, Sátoraljaújhely, p.594

[2] Magyar Oktatási Tájékoztató. Képzések. Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar https://mot.hu/intezmeny/miskolci-egyetem-comenius-tanitokepzo-foiskolai-kar (utolsó letöltés: 2026. július 21.)

[3] Szent Erzsébet Katolikus Általános Iskola, Sárospatak, weblap. Múltunk és jelenünk. http://wp.szenterzsebet-sp.hu/ (utolsó letöltés: 2026. július 21.)

[4] Sárospatak. Oktatás. Nyelviskola. Miskolci Egyetem Árvay József Gyakorló Általános Iskola, Sárospatak https://xn--srospatak-01a.cylex.hu/ceg-info/miskolci-egyetem-%C3%A1rvay-j%C3%B3zsef-gyakorl%C3%B3-%C3%A1ltal%C3%A1nos-iskola-448775.html (utolsó letöltés: 2026. július 21.)

[5] Az 1869. október 22-én kelt, báró Eötvös József vallási és közoktatási miniszter által aláírt szerződés szövege szerint „ha a fent kitett feltételek vagy azok bármelyike az állam által nem tartanék meg […] az egyházkerület feljogosítva lesz […] az államnak tulajdonjoggal át- és eladott összes ingatlan birtokot, ha akarja, az államtól ismét a saját tulajdonául visszavegye”. In: Ködöböcz József: Tanítóképzés Sárospatakon. A kollégiumi és középfokú képzés négy évszázada. Tankönyvkiadó, Budapest, 1986. 348.

[6] Az egri főiskola részeként működik tovább a sárospataki tanítóképző. https://eduline.hu/felsooktatas/Az_egri_foiskola_reszekent_mukodik_tovabb_a_YGIJOI (utolsó letöltés: 2026. július 27.)

[7] V.ö. Dr. Hauser Zoltán megbízólevele a Comenius Kar közössége számára küldött rektori levél mellékleteként, valamint Katedra: Hauser Zoltán rektori megbízott bemutatkozása. A Zemplén TV oktatási magazinműsora, 2013. https://www.youtube.com/watch?v=nUgw1cSFUjs (utolsó letöltés: 2026. július 27.)

[8] V.ö. Hauser Zoltán: Az egyetemalapítás előkészítése. (2022) In: Toma, Kornélia; Csatlósné Komáromi, Katalin; Ripka, Gergely; Tamás, István (szerk.) A Tokaj-Hegyalja Egyetem évkönyve 2021–2022. Sárospatak, Tokaj-Hegyalja Egyetem, pp. 22--26.